

САПАРД ИЛИ ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПОТОК ОТ ПАРИ

адв. Николай Радев – асоцииран адвокат

САПАРД е “Специална програма за присъединяване в областта на земеделието и селските райони”, която е един от инструментите, подготвящи страните-кандидатки за бъдещото им членство в Европейския съюз. Програмата бе изпълнена в периода 2000-2006 год. За България това означава годишна безвъзмездна помощ в размер на 52,124 млн. ЕВРО за 7 годишния период. Сумата на директната субсидия за всяка от страните се определя на основата на обективни критерии като: население, БВП, заетост в селското стопанство, земеделски площи, териториалната специфика.

Основните условия за стартиране на програмата са: одобрен от Европейската Комисия - Национален план за развитие на земеделието и селските райони, наличие на акредитирана агенция по прилагане и разплащане (Агенция по САПАРД) и подготвена надеждна система за прилагане, мониторинг и контрол на програмата. Във връзка с тези изисквания бе разработен Национален план за развитие на земеделието и селските райони, който определи стратегията и приоритетите на земеделието в периода 2000-2006 год. Двете основни цели, залегнали в този план са: 1. Повишаване ефективността и качеството на земеделското производство и изграждане на конкурентноспособни структури в областта на преработката и маркетинга на селскостопански продукти, насочени към достигане на европейските стандарти и 2. Устойчиво развитие на селските райони, което ще доведе до подобряване на условията за живот, ще увеличи възможностите за получаване на доходи и възможностите за работа за хората, живеещи в селските общности. Като акредитирана агенция по прилагане и разплащане бе определен Държавен фонд “Земеделие”. Съществуват 4 приоритетни области за българското земеделие, като всяка от тях се поделва на отделни направления т.нар. мерки, по които се извършва финансирането по програмата. Проблемна за България в момента е Мярка 2 – “Подобряване на преработката и маркетинга на селскостопанските и рибни продукти”, поради превантивното спиране на средствата предоставяни по нея.

Още с тръгването на САПАРД през 2001 г. беше заложен такъв механизъм на усвояване на парите, който позволява на определени лица чрез регистрация на различни фирми да получават нееднократно субсидии по програмата. Схемата беше допусната с аргумента, че и в Европейския съюз се прави така. Нарушение в този смисъл няма, но пък механизмът позволи на по-големите играчи в преработвателния сектор да вземат значително повече пари от по-дребните земеделски производители. Общо по програмата са одобрени 3509 проекта, чиято инвестиционна стойност е над 2.7 млрд. лева. От тях към днешна дата са изпълнени 1881 проекта за 1.3 млрд. лева, за които платените евросубсидии са над 642 млн. лева.

Моделът на финансиране на проектите одобрени по САПАРД е следният: финансират се 50% от разходите по одобрените проекти, от които 50% - 75% се финансират от Европейския съюз, а 25% - от националния бюджет на България. Финансовата стойност на инвестицията се изплаща след реализиране на инвестицията и обхваща разходите, направени след одобряването ѝ, като тези изисквания са ирелевантни за предварителните разходи за изготвяне на бизнес – план в размер до 5 % от общите допустими разходи и предварителни разходи за подготовка и/или изпълнение на проекта в размер до 12%. За всеки проект се определя срок на изпълнение, който варира в зависимост от сектора на подпомагане в който попада самия проект.

Бенефициенти по програмата могат да бъдат широк диапазон от субекти, а именно физически лица, юридически лица, признати организации на земеделските производители, тютюнопроизводители, конкретни общини и Министерството на земеделието и продоволствието. Едно от главните условия, поставени пред бенефициентите е те да бъдат регистрирани като земеделски производители или дейността им да е свързана с преработка на селскостопански и рибни продукти.

Бенефициентите по програмата се задължават, в отговор на финансирането си, в срок от 5 години да използват придобитите активи по предназначение и да не ги продава или преотстъпва в полза на други лица посредством договор за аренда или наем. Това обуславя и настоящият ни интерес към програма САПАРД. Макар тя да действа в периода 2000-2006 год., с изтичането на този срок се прекратява възможността за одобряване на нови проекти. За онези, които са одобрени, но все още не са изпълнени, финансирането тепърва предстои. За други все още не са изминали 5те години, през които трябва да функционират създадените проекти. В случай, че бъде нарушено някое от поетите задължения, бенефициента по договора се задължава да върне получените субсидии ведно със законната лихва върху тях. Тази подробност оставя отворен въпроса положителен или отрицателен ще бъде крайния ефект на програма САПАРД върху българската икономика ...